

Prof. dr hab. Anna Pobóg-Lenartowicz

Opole, 25.02.2026

Uniwersytet Opolski

Recenzja

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Katarzynie Niemczyk-Wiśniewskiej

sporządzona na podstawie pisma Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego prof. dra hab. Adama Dziadka z dnia 22 grudnia 2025 r. oraz decyzji Rady Naukowej Instytutu Historii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego z dnia 18 listopada 2025 r. (zgodnie z artykułem 221 ust.8 Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce)

Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

Katarzyna Niemczyk-Wiśniewska jest absolwentką historii na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Studia ukończyła w 2008 r. broniąc pracę magisterską zatytułowaną „Jan Pilecki (ok. 1405/6 – 1476). Studium z dziejów możnowładztwa małopolskiego w Polsce późnośredniowiecznej”. W 2012 r. na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach obroniła pracę doktorską na podstawie rozprawy „Kamienieccy herbu Pilawa. Z dziejów kariery i awansu szlachty polskiej na ziemiach ruskich do połowy XVI wieku”, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jerzego Sperki. Tym samym spełniła pierwszy warunek zawarty w Dzienniku Ustaw nr 2024.1571, rozdz. 3, art. 219.

Informacje o zatrudnieniu

Katarzyna Niemczyk-Wiśniewska od zakończenia studiów w 2008 r. jest zatrudniona w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego, do 2015 r. na stanowisku asystenta w Zakładzie

Historii Średniowiecznej Instytutu Historii UŚ, a od tego roku do dziś – jako adiunkt w tym samym Instytucie.

Omówienie osiągnięć naukowych (zgodnie z art. 219 ust.1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce)

Dr Katarzyna Niemczyk-Wiśniewska jest dobrym przykładem na to, jak początkowe zainteresowanie historią lokalną (magisterium na temat Jana Pileckiego, jednego z możnowładców małopolskich) może doprowadzić do prac dotyczących polityki międzynarodowej. Drugim etapem badań było opracowanie rodu Kamienieckich, herbu Pilawa, których przedstawiciele zrobili karierę wojskową służąc na Kresach Rzeczypospolitej. Stąd już był tylko krok do podjęcia problematyki stosunków polsko-mołdawskich w kontekście polityki międzynarodowej Polski, Węgier, Turcji, Mołdawii, Siedmiogrodu, Wołoszczyzny czy Rosji.

Dr Katarzyna Niemczyk-Wiśniewska jest autorką dwóch monografii oraz ponad dwudziestu artykułów opublikowanych zarówno w kraju, jak i za granicą. Dorobek ten dotyczy lat 2014-2025 (a więc już po uzyskaniu doktoratu). Jedna ze wspomnianych monografii to opublikowana rozprawa doktorska (obroniona w 2012 r.), druga – to monografia przedstawiona jako główne osiągnięcie naukowe w postępowaniu w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Doceniając wagę omawianego zagadnienia i konieczność przeprowadzenia wielu kwerend archiwalnych wydaje się, że w tym względzie Habilitantka spełnia warunek posiadania monografii naukowej w sposób minimalny (wg art. 219, ust.1, pkt. 2a Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce).

Przedstawiona jako główne osiągnięcie naukowe monografia zatytułowana jest „Stosunki polsko-mołdawskie w kontekście relacji z Węgrami i Turcją na przełomie XV i XVI wieku”. Została wydana w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego, znajdującym się w wykazie wydawnictw ministerialnych (na podstawie art. 267, ust. 2, pkt. 2, lit.b.)

Podjęcie tego zagadnienia należy uznać za uzasadnione. Wprawdzie już w XIX i na początku XX w. wieku polscy badacze interesowali się stosunkami polsko-mołdawskimi, ale dotyczyło to głównie XV wieku, w tym wyprawy bukowińskiej Jana Olbrachta czy walk o Pokucie (A. Borzemski, A. Lewicki, L. Finkiel, F. Papée, O. Górka). Podsumowaniem tych badań była rozprawa Ilony Czamańskiej *Mołdawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV w XV wieku* (Poznań 1996). Pojedyncze artykuły dotyczyły wydarzeń późniejszych, ale w tym przypadku badacze koncentrowali się głównie na działaniach o charakterze militarnym (A.

Plewczyński, J. Smołucha, Z. Spieralski) bądź dyplomatycznym (K. Baczkowski, M. Biskup, A. Dziubiński). Autorka zdecydowała się pójść krok dalej. Z jednej strony poprowadziła narrację do śmierci Zygmunta Starego (czasowo zbiegło się to z odsunięciem od władzy Piotra Raresza), z drugiej – przedstawiła stosunki polsko-mołdawskie na szerszym tle, uwzględniając także relacje z Węgrami i Turcją. Wykorzystała przy tym źródła zawarte w wielu archiwach zagranicznych, jak również bogatą literaturę obcojęzyczną. To dawało nadzieję na nowe spojrzenie na omawiane zagadnienia.

Praca, prócz Wstępu i Zakończenia, składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy ma charakter wprowadzający i przedstawia stosunki polsko-mołdawskie za Jana Olbrachta. Drugi – omawia te relacje w dobie rządów Aleksandra Jagiellończyka, a trzeci – najobszerniejszy – za najmłodszego syna Kazimierza Jagiellończyka – Zygmunta Starego. Układ pracy należy uznać za właściwy i logiczny z punktu widzenia przedstawionego zagadnienia.

Największe zastrzeżenia można mieć do treści pierwszego rozdziału. Z jednej strony – wprowadzenie do omawianego tematu jest wskazane, z drugiej – mamy tu do czynienia z powtórzeniem informacji z wcześniejszej literatury (rozdział I, pkt. 1.1.), głównie wspomnianej powyżej pracy Ilony Czamańskiej oraz badaczy zagranicznych, takich jak: V. Panaite, L. Pilat, S. Papacostea czy O. Cristea. Następne podpunkty tego rozdziału (1.2-1.5) oparte są przede wszystkim o wcześniejsze prace Habilitantki, dotyczące ideologii „przedmurza chrześcijańskiego” i jego wykorzystania w propagandzie antytureckiej, zjazdu w Lewoczy i wyprawy Jana Olbrachta w 1497 r. Niektóre fragmenty tego rozdziału są dosłownym powtórzeniem treści zawartych w artykułach dr K. Niemczyk-Wiśniewskiej publikowanych w latach 2014 – 2024. (więcej na ten temat niżej, przy omówieniu pozostałego dorobku naukowego Habilitantki). Rodzi się więc pytanie o celowość tak przedstawionych treści w tym rozdziale. Nie ulega wątpliwości, że wprowadzenie do omawianego zagadnienia powinno się w rozprawie znaleźć, pytanie – czy nie warto było tego uczynić we Wstępie – przy okazji omawiania stanu badań? Wówczas uniknęłoby się powtarzania informacji zawartych we wcześniejszych artykułach Habilitantki. A tak – mamy do czynienia ze swego rodzaju autoplgiatem. Powtórzenia dotyczą nie tylko treści, ale i przypisów.

W drugim rozdziale poruszone zostały kwestie stosunków polsko-mołdawskim w trakcie krótkiego panowania Aleksandra Jagiellończyka. W pierwszej części dr K. Niemczyk-Wiśniewska przedstawia „nierozwiązany problem Pokucia”. Autorka wykorzystuje tu tak dawniejszą (A. Borzemski), jak i późniejszą literaturę (I. Czemańska, Z. Spieralski), w tym

również swoje artykuły poświęcone temu zagadnieniu. Główny nacisk położony został jednak na okoliczności niezrealizowanego małżeństwa Bogdana III Ślepego z Elżbietą Jagiellonką, siostrą Aleksandra. Według Autorki właśnie to wydarzenie miało mieć wpływ na agresywną politykę hospodara mołdawskiego wobec Polski, także w stosunku do rodu Chodeckich (bowiem to Stanisław z Chodcza prowadził rozmowy w tej sprawie). W przeciwieństwie do wcześniejszych prac innych historyków zajmujących się tym problemem, Habilitantka przesunęła punkt ciężkości z stosunków politycznych na aspekty natury psychologicznej, co wiąże się z wykorzystaniem coraz bardziej popularnego dziś nurtu psychologii historycznej.

Najobszerniejszy jest rozdział trzeci. Dotyczy on stosunków polsko-mołdawskich za panowania Zygmunta Starego. W tym czasie urząd hospodara mołdawskiego sprawowali: Bogdan III Ślepy, Stefan Młody oraz Piotr Raresz – i na trzy części - związane z tymi władcami podzielony jest ten rozdział. Pierwszy etap stosunków polsko-mołdawskich po objęciu rządów przez Zygmunta Starego był już w dużej mierze opisany przez wcześniejszą literaturę przedmiotu (K. Baczkowski, J. Smółcha). Dotyczy to zwłaszcza wojny o Pokucie w 1509 r. (K. Pułaski, O. Cristea, L. Fac). Do swych wcześniejszych prac na ten temat Katarzyna Niemczyk-Wiśniewska dopisała jeszcze część związaną z niepokojami na pograniczu polsko-mołdawskim w kolejnych latach (do 1517 r.). Według autorki spowodowane one były prywatnymi animozjami pomiędzy hospodarem mołdawskim a polskimi możnowładcami, głównie przedstawicielami rodu Chodeckich. Jak już wcześniej pisała Habilitantka – to właśnie na panach z Chodcza skupił się gniew mołdawskich władców z powodu niedotrzymania obietnicy doprowadzenia do małżeństwa hospodara z Elżbietą Jagiellonką. Ta część pracy opiera się także na wcześniejszych artykułach K. Niemczyk-Wiśniewskiej („Chodeccy a wyprawa mołdawska z 1509 r.” oraz „Difficult relations between the family of Chodecz and Bogdan III the Oneyed”). Kolejny podrozdział omawia relacje polsko-mołdawskie na tle komplikującej się sytuacji międzynarodowej, spowodowanej ekspansją sułtana tureckiego Sulejmana Wspaniałego i klęski wojsk węgierskich w bitwie pod Mohaczem w 1526 r. Śmierć króla Ludwika Jagiellończyka i niemal równoczesna (1527 r.), dość tajemnicza śmierć hospodara mołdawskiego Stefana Młodego stworzyły całkiem nową sytuację polityczną w tym regionie, wobec której także i Polska musiała zająć nowe stanowisko. Przy okazji zmiany władzy na tronie mołdawskim Habilitantka podjęła kwestię identyfikacji tajemniczego Piotra, przebywającego na dworze polskim kandydata do urzędu hospodara mołdawskiego. Na podstawie dotąd nie znanych źródeł jednoznacznie wykazała, że nie był on tożsamy z późniejszym władcą Mołdawii – Piotrem Rareszem. Temu ostatniemu

poświęcona jest ostatnia część rozprawy. Piotr już był przedmiotem zainteresowania dr K. Niemczyk-Wiśniewskiej, poświęciła mu Ona kilka wcześniejszych prac (zob. niżej). Można się zastanawiać czy w tej części potrzebne były tak obszerne dygresje związane z Ludovikiem Grittim, tym bardziej, że Habilitantka pisała już o nim w kilku poprzednich artykułach. Ze względu na skomplikowaną sytuację w tej części świata po roku 1526 przydatne okazały się kwerendy archiwalne przeprowadzone w archiwach zagranicznych, w tym zwłaszcza - austriackich. Dzięki nim otrzymaliśmy wszechstronny opis wydarzeń z przełomu lat dwudziestych i trzydziestych XVI wieku. Zabrakło mi jednak w tym opisie okoliczności zawarcia małżeństw – najpierw pomiędzy Zygmuntem Starym a Barbarą Zapolyą, a następnie pomiędzy Janem Zapolyą a Izabelą Jagiellonką. Co ciekawe, ani imię pierwszej żony Zygmunta, ani polskiej królowy nawet w pracy nie pada. A przecież kilkuletnie starania o rękę Izabeli ze strony króla węgierskiego oraz ostateczna ich finalizacja idealnie wpisują się w narrację skomplikowanych stosunków polsko-węgiersko-turecko-mołdawskich w tym okresie.

Trzeba też dodać, że zarówno Wstęp, jak i zwłaszcza Zakończenie są bardzo lakoniczne i pozostawiają uczucie niedosytu.

Należy wszakże stwierdzić, że największą zaletą pracy jest wykorzystanie bardzo szerokiej bazy źródłowej. Autorka przeprowadziła kwerendy w wielu archiwach polskich i zagranicznych. Objęła ona Niemcy, Austrię, Węgry, Rumunię oraz Rosję. Szczególne przydatne były źródła przechowywane w Haus-Hof und Staatsarchiv w Wiedniu. Dotyczą one bowiem nie tylko Mołdawii, ale także Turcji, Węgier i innych krajów naddunajskich. Do tego dochodzą archiwa polskie z Archiwum Głównym Akt Dawnych na czele, ale też archiwa we Wrocławiu, Gdańsku i Kórniku oraz Biblioteka – Narodowa w Warszawie, Czartoryskich i Jagiellońska w Krakowie. Źródła rękopiśmienne zostały uzupełnione przez sporą liczbę źródeł drukowanych, także obcojęzycznych. Są wśród nich zarówno źródła narracyjne, jak i dyplomatyczne. Część z tych źródeł była już znana wcześniejszym badaczom, ale duża część z nich była po raz pierwszy wykorzystana przez Autorkę do przedstawienia omawianego zagadnienia. To samo dotyczy wykorzystanej w pracy literatury. Wykaz bibliografii liczy 433 pozycje. Przeważają w nim, poza literaturą polską, opracowania autorów rumuńskich, niemieckich, mołdawskich, w mniejszej mierze – węgierskich i tureckich (tu – co zrozumiałe - te, które zostały opublikowane po niemiecku lub angielsku). Należy podkreślić, że w przypisach w pierwszym rzędzie następuje odwołanie do źródeł, głównie rękopiśmiennych, a

dopiero później do literatury, dzięki czemu praca oparta jest na bardzo solidnej bazie źródłowej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że prezentowana rozprawa jest zwieńczeniem wieloletnich badań dr Katarzyny Niemczyk-Wiśniewskiej nad relacjami polsko-mołdawskimi na przełomie XV i XVI wieku. Można pokusić się o stwierdzenie, że po szeregu artykułów poświęconej tej problematyce, napisanie pełnej syntezy stało się już kwestią czasu. Szkoda tylko, że w wielu fragmentach Autorka nie potrafiła oderwać się od wcześniejszych swoich prac i przywoływała je w tekście rozprawy niemal dosłownie. Ale mimo tych zastrzeżeń, praca ma charakter nowatorski i poszerza naszą wiedzę na temat omawianych zagadnień.

Inna aktywność naukowa

Omawiając pozostały dorobek Habilitantki pomijam tu monografię dotyczącą rodu Kamienieckich, bowiem – jako praca doktorska – została już ona oceniona przez kompetentnych recenzentów. Należy jedynie stwierdzić, że fragmenty pracy oraz niektóre zawarte w niej wnioski zostały wykorzystane przez Autorkę w omawianej powyżej rozprawie habilitacyjnej. Nie można się zgodzić ze stwierdzeniem Habilitantki (Wykaz osiągnięć s.1), że 17 przedstawionych artykułów (z 32) zostało opublikowanych w czasopiśmie zagranicznych. W rzeczywistości tylko 7 zostało opublikowanych w tego typu czasopiśmie: 3 w rumuńskich (2 w „Codrul Cosminului”, 1 – w „Anuarul Complexului Muzeal Bucovina”), 2 w mołdawskich („Tyragetia”) i 1 w „Naukovi Praci Kam’anec’-Podil’s’kogo Nacional’nogo Universitetu Imeni Ivana Ogiennika. Istorichni Nauki” (Ukraina). Pozostałe artykuły zostały opublikowane w czasopiśmie polskich, takich jak „Balcanica Posnanensia. Acta et Studia: (3 artykuły/po 70 pkt.), „Średniowiecze Polskie i Powszechne” (4 artykuły/ po 70 pkt. – wydawane przez macierzysty Uniwersytet Śląski w Katowicach), „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” (1 artykuł/za 70 pkt.), „Questiones Medii Aevi Novae” (1 artykuł za 100 pkt.), „Studia z Dziejów Średniowiecza” (1 artykuł za 40 pkt.) 2 artykuły zostały opublikowane za granicą w pracach pod redakcją (jako materiały konferencyjne -w Kiszyniowie i w Debreczynie), do tego dochodzi 5 publikacji będących efektem corocznych kongresów polsko-rumuńskich w Suczawie, organizowanych przez Związek Polaków w Rumunii w ramach Dni Polskich (opublikowanych w języku polskim). Pozostałe teksty ukazały się w pracach pod redakcją wydanych w Polsce. Niemal wszystkie artykuły dotyczą problematyki będącej podstawą prezentowanej rozprawy habilitacyjnej, przy czym niektóre zagadnienia omawiane są kilkakrotnie w różnych miejscach. I tak np. o roli Piotra Raresza Autorka pisze w 5 artykułach, z tym, że trzy z nich – opublikowane w różnych

miejscach i w różnym języku – mają taki sam tytuł: „Petru Rares Ludovicus Gritti: historia trudnych relacji między hospodarem mołdawskim, a tureckim szpiegiem na Węgrzech” (tekst opublikowany w zbiorze: „Silesia-Polonia-Europa: studia historyczne dedykowane Profesorowi Idzemu Panicowi”, red. J. Sperka, Katowice 2019, s. 331-348 – nr 10 w wykazie publikacji), „Petru Rares and Ludovico Gritti. The story about difficult relations between the ruler of Moldova and the Turkish spy in Hungary” opublikowany w „Tyragetia”, t. 13, nr 2, 2019, s. 69-77) oraz artykuł pod tym samym tytułem opublikowany w materiałach z konferencji w Kiszyniowie na temat relacji polsko-mołdawskich w 2020 r. (nr 5 w wykazie publikacji). Wg informacji zawartych w przypisie do tej drugiej publikacji (s. 69) oraz na początku trzeciego artykułu (s. 62) – wszystkie trzy teksty mają też podobną treść. Powinno się więc zaliczyć tylko jeden z nich do liczby podanych artykułów w dorobku (dwa pozostałe – to autoplagiaty). Kolejnym zagadnieniem, podejmowanym kilkakrotnie przez Habilitantkę była kwestia ideologii „przedmurza chrześcijańskiego” wykorzystywanej w propagandzie antytureckiej. Jak sama przyznaje (Autoreferat, s. 9) pomyśl, aby zająć się tym zagadnieniem narodził się w wyniku współpracy naukowej z dr. Paulem Srodeckim. Efektem prowadzonych badań były 3 artykuły – opublikowane w 2022 r. („Średniowiecze Polskie i Powszechnie”), w 2019 r. (w „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego”) oraz w 2018 r. („Tyragetia”). Wszystkie dotyczą tej samej problematyki „Antemurale Christianitatis”, zwłaszcza w kontekście wyprawy Jana Olbrachta na Bukowinę w 1497 r. i mają bardzo zbliżoną treść. Z zagadnieniem tym wiążą się dwa kolejne artykuły poświęcone wyprawie Jana Olbrachta, opublikowane w 2018 r. (nr 14 w wykazie publikacji) oraz w 2015 r. (nr 21 w wykazie publikacji). Najbardziej odrębny wydaje się tu artykuł z 2015 r., napisany jeszcze przed nawiązaniem współpracy naukowej z dr. P. Srodeckim. Pozostałe, łącznie z fragmentami pracy habilitacyjnej, są do siebie bardzo podobne.

W kręgu zainteresowań badawczych dr K. Niemczyk-Wiśniewskiej był też problem przynależności Pokucia na przełomie XV i XVI wieku. Bezpośrednio poruszony on był w dwóch artykułach opublikowanych w 2014 r. (nr 29 i 30 w wykazie publikacji), ale obecny był i w innych pracach dotyczących stosunków polsko-mołdawskich w tym okresie. Nie trzeba znać za dobrze języka rumuńskiego, aby zorientować się, że oba artykuły – i ten opublikowany w „Studiach Historycznych” (t. 57) i w „Anuarul Complexului Muzeal Bucovina” (2014 r.) są do siebie bardzo zbliżone pod względem treści.

Przy okazji omawiania powyższych zagadnień wyszła kwestia stosunku możliwych polskich wobec konfliktu polsko-mołdawskiego na przełomie XV i XVI wieku. Był to efekt badań

prowadzonych na potrzeby pracy doktorskiej. Stąd 5 artykułów, które są poświęcone temu zagadnieniu, powstało bezpośrednio po obronie doktoratu (w latach 2014-2016). Efektem tych prac była konkluzja dotycząca różnic w podchodzeniu możnowładztwa wielkopolskiego i małopolskiego do kwestii mołdawskiej. Wniosek ten był też kilkakrotnie powtórzony w omawianej rozprawie habilitacyjnej.

Podsumowując dorobek naukowy dr Katarzyny Niemczyk-Wiśniewskiej należy stwierdzić, że w zdecydowanej większości dotyczy on stosunków polsko-mołdawskich na przełomie XV i XVI wieku ukazanych na szerszym tle polityki międzynarodowej. Wyodrębnić można 5 podstawowych zagadnień podejmowanych przez Habilitantkę: politykę gospodarów mołdawskich (głównie Bogdana Ślepego i Piotra Raresza) nie tylko wobec Polski, wykorzystanie ideologii „przedmurza chrześcijańskiego” w propagandzie antytyureckiej, zwłaszcza przez Jana Olbrachta przy okazji wyprawy bukowińskiej w 1497 r., walk o Pokucie i szerzej – polityki ostatnich Jagiellonów wobec tego terytorium, ale też i wobec Mołdawii oraz stosunku możnowładztwa polskiego wobec tej polityki. Podjęcie tych kwestii nie jest przypadkowe, wynika ono bowiem z efektów kwerend archiwalnych i bibliotecznych prowadzonych systematycznie przez Habilitantkę. Wraz z odnajdowaniem przez Nią nowych źródeł – poszerzała się podejmowana perspektywa badawcza. Część artykułów związanych z tą tematyką publikowana była za granicą – głównie w Rumunii, Mołdawii i na Węgrzech. Mimo iż tamtejsze czasopisma oraz prace pod redakcją nie należą – według listy ministerialnej – do wysoko punktowanych, to jednak jest to kierunek słuszny, bowiem przedstawiane przez Habilitantkę zagadnienia dotyczą właśnie tych terytoriów. Z pewnością mankamentem jest przedstawianie tych samych treści w różnych miejscach i w różnych językach. Nosi to znamiona autoplagiatu. Na usprawiedliwienie Habilitantki można dodać jedynie to, że chciała spopularyzować wyniki swoich badań w publikacjach międzynarodowych. Powinna wszakże to wyraźnie zaznaczyć w przypisach, a już na pewno nie wliczać ich wszystkich do swojego dorobku, bo sprawia to wrażenie sztucznego zawyżania liczby publikacji.

Warto w tym miejscu wspomnieć o aktywności dr K. Niemczyk-Wiśniewskiej na konferencjach ogólnopolskich. W sumie wykazała udział w 12 konferencjach mających miejsce w Polsce, z czego 5 miały charakter międzynarodowy (o tym niżej), a 7 – ogólnopolski. Wśród nich są dwa Kongresy Mediewistów Polskich (w Rzeszowie i Katowicach), 4 sesje organizowane przez macierzystą uczelnię (Uniwersytet Śląski) – w Katowicach i Oświęcimiu, 1 konferencja w Gdańsku i 1 w Krakowie.

Aktywność międzynarodowa

Pozytywnie należy ocenić aktywność międzynarodową Habilitantki. Cztery razy przebywała w Niemczech, w różnym charakterze. W 2014 r. otrzymała miesięczny staż w Instytucie Goethego. Pobyt miał charakter językowy i badawczy. W tym samym roku Habilitantka przeprowadziła cykl wykładów na Ruhr-Universität w Bochum w ramach programu Erasmus. W 2016 r. wykorzystowała 3-miesięczny grant Deutscher Akademischer Austauschdienst. Rok później przebywała przez 2 miesiące na pobycie badawczym ufundowanym przez Katholischer Akademischer Ausländer-Dienst w Berlinie, Stuttgartcie i Monachium. Opiekunem grantu był prof. Joachim Bahlcke. Prócz tego dr K. Niemczyk-Wiśniewska przeprowadzała szereg zagranicznych kwerend archiwalnych i bibliotecznych – w Niemczech, Austrii, Rumunii, Mołdawii i na Węgrzech. Uczestniczyła w kilku międzynarodowych konferencjach naukowych – w Debreczynie, w Kiszyniowie (w przypadku dwóch z nich – w 2018 i 2019 – była ich współorganizatorką), w Bukareszcie, w końcu w Suczawie – gdzie brała udział w corocznych kongresach organizowanych przez Związek Polaków w Rumunii. Te wielokrotne pobyty za granicą zaowocowały też nawiązaniem kontaktów naukowych z naukowcami specjalizującymi się w interesujących Habilitantkę zagadnieniach – z Niemiec, Rumunii i Mołdawii. Prócz tego dr K. Niemczyk-Wiśniewska brała udział w międzynarodowym kongresie mediewistycznym w Gdańsku oraz w 4 międzynarodowych konferencjach organizowanych w Poznaniu z cyklu „Balcanicum”. Jest koordynatorką umowy o współpracy międzynarodowej podpisanej przez Uniwersytet Śląski w Katowicach a Uniwersytetem w Kiszyniowie (w Mołdawii). Aktywność międzynarodową Habilitantki należy ocenić więc wysoko, szkoda, że po 2014 r. nie próbowała już przedstawiać wyników swoich badań w ramach programu Erasmus + dla studentów uniwersytetów rumuńskich czy węgierskich.

Mówiąc o aktywności międzynarodowej należy jeszcze wspomnieć o recenzji pracy węgierskich historyków („The Economy of Medieval Hungary”) opublikowanej w czasopiśmie „Hungarian Historical Review” (t. 8, no 4, 2019 r.).

Uczestnictwo w pracach zespołów badawczych

Martwi brak udziału Habilitantki w grantach ogólnopolskich, nie mówiąc już o międzynarodowych. Akurat tematyka badawcza, którą dr K. Niemczyk-Wiśniewska podejmuje, predestynowałaby Ją do udziału w tego typu zespołach grantowych. Wspomnę tu

choćby o projekcie „Jagiellonowie”, realizowanym w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki przez Polskie Towarzystwo Historyczne. Zakres tematyczny tego grantu idealnie wpisuje się w tematykę podejmowaną przez Habilitantkę. Rodzi się więc pytanie o Jej nieobecność w tym programie. To samo dotyczy różnych grantów międzynarodowych z udziałem badaczy węgierskich, niemieckich, rumuńskich czy litewskich, nie mówiąc o mołdawskich czy tureckich, nawet na mniejszą skalę. Rzecz jasna, nie chodzi tu o kierowanie takim zespołem, ale o udział w charakterze jego członka. To z pewnością leżało w możliwościach Habilitantki.

Niestety, Habilitantka nie wykazuje też członkostwa w redakcjach naukowych monografii, jest natomiast członkinią Rady Naukowej czasopisma ‘Średniowiecze Polskie i Powszechne’ wydawanego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach. Jest także członkinią Komisji Bałkanistyki działającej przy oddziale Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu – już drugą kadencję (w latach 2020-2023 i 2023-2026).

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Jeśli chodzi o aktywność dydaktyczną, to z Autoreferatu dowiadujemy się jedynie, na jakich kierunkach Habilitantka prowadziła zajęcia, nie mamy natomiast informacji, jakiego typu to były zajęcia. Z braku informacji należy wnioskować, że nie była promotorką żadnych prac, przynajmniej licencjackich, albo czy przynajmniej pełniła rolę recenzentki tego typu prac. Jest to o tyle ważne, bowiem z chwilą uzyskania samodzielności naukowej dr K. Niemczyk-Wiśniewska będzie mogła prowadzić seminaria, także magisterskie i doktorskie, a nie wiemy, czy ma jakiegokolwiek doświadczenie w tej kwestii.

Do działalności organizacyjnej należy zaliczyć obecność Habilitantki w komitetach organizacyjnych dwóch międzynarodowych konferencji w Kiszyniowie oraz w Komitecie organizacyjnym Kongresu Mediewistów Polskich w Katowicach. Dr K. Niemczyk – Wiśniewska nie wykazuje żadnej innej aktywności organizacyjnej na rzecz Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego.

Bardzo enigmatycznie pisze też Habilitantka o swojej działalności popularyzatorskiej. Wspomina jedynie o wykładach dla uczniów szkół woj. śląskiego – ale jakiego typu to były wykłady, jak liczne – tego już nie pisze.

Konkluzja

Podsumowując należy stwierdzić, że od strony formalnej Habilitantka spełnia wymogi zawarte w Ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (art. 219). Posiada bowiem stopień doktora, w wydawnictwie znajdującym się w wykazie ministerialnym opublikowała monografię, będącą podstawą wniosku w sprawie nadania stopnia doktora habilitacyjnego, a także wykazuje się aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, także zagranicznej.

Jeśli chodzi o dorobek naukowy, to mimo iż część wyników badań było publikowanych kilkakrotnie w różnych miejscach, należy stwierdzić, że ma on w dużej mierze charakter nowatorski. Habilitantka podjęła się bowiem przedstawienia zagadnień, które do tej pory były słabo rozpoznane w literaturze przedmiotu, zwłaszcza jeśli chodzi o lata panowania króla Zygmunta Starego. W monografii habilitacyjnej podjęła dyskusję z dotychczasowymi wynikami badań poświęconymi stosunkom polsko-mołdawskim i przedstawiła własne propozycje badawcze. Główną zaletą monografii jest jej oparcie na bogatej spuściźnie źródłowej, zgromadzonej przede wszystkim w archiwach zagranicznych, jak i kwerendzie bibliotecznej, dotyczącej zwłaszcza literatury rumuńskiej i mołdawskiej. Dzięki temu wzbogaciła nasz stan wiedzy dotyczący omawianego zagadnienia. Także użyta metodologia pracy nie budzi większych zastrzeżeń. Na uznanie zasługuje też współpraca międzynarodowa Habilitantki, wyrażająca się w udziale w międzynarodowych konferencjach i kongresach naukowych – w Rumunii, Mołdawii, na Węgrzech i w Ukrainie, a więc w państwach, których historią w jakiejś mierze Habilitantka się zajmuje. Odbyla też staż naukowy oraz zaliczyła wyjazdy naukowe do różnych instytucji naukowo-badawczych na terenie Niemiec. Brała też udział jako prelegentka w programie Erasmus + (szkoda, że tylko raz). Nawiązała kontakty międzynarodowe z specjalistami z Niemiec, Rumunii i Mołdawii, które pozwoliły Jej poszerzyć perspektywy badawcze. Pozytywnie należy też ocenić aktywność naukową Habilitantki na terenie Polski, poprzez udział w konferencjach naukowych oraz publikacje w punktowanych czasopismach naukowych (głównie za 70 punktów). Z pewnością największym mankamentem działalności naukowej Habilitantki jest brak udziału w grantach naukowych, tak polskich jak i zagranicznych. Dziwi to o tyle, że problematyka badawcza podejmowana przez Habilitantkę jak najbardziej by Ją do tego predestynowała. Niepokoić też może brak doświadczenia Habilitantki w prowadzeniu prac awansowych (choćby na poziomie licencjackich) lub przynajmniej ich recenzowaniu.

Mimo wskazanych powyżej mankamentów i usterek należy stwierdzić, że tak dorobek naukowy, w tym monografia habilitacyjna, jak i zwłaszcza aktywność na polu międzynarodowym dr Katarzyny Niemczyk-Wiśniewskiej predestynują Ją do uzyskania stopnia doktora habilitacyjnego i w związku z tym wnioskuję o dopuszczenie Jej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Anna Pobiś-Lenartowicz